

УДК 339.5

Куцик В. І.,
к.е.н., доц., професор кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет,
м. Львів

Козлова Ю. І.,
бакалавр, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ США: СТАН, СТРУКТУРА, НАПРЯМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

***Анотація.** У даній статті проведено аналіз експорту та імпорту країни, економіка якої є найбільш розвинутою у світі. Здійснено порівняння показників ввозу та вивозу товарів та послуг за минулі роки. Показано сучасні успіхи держави у сфері економіки. Досліджено, які товари є найбільш експортованими та імпортованими до США. З'ясовано, що великий інноваційний потенціал, розвинуті ефективні механізми його функціонування, налагоджена інституційна структура дають США змогу утверджувати свої позиції в світовій економіці. У результаті проведеного дослідження зроблено висновок, що лідерство США у світовій економіці забезпечується головним чином їх перевагою над іншими країнами за масштабами та багатством ринку, ступенем розвитку ринкових структур, рівнем науково-технічного потенціалу, потужною і розгалуженою системою світогосподарських зв'язків з іншими країнами по лінії торгівлі, інвестицій і банківського капіталу.*

Ключові слова: експорт, імпорт, інноваційний потенціал, інституційна структура.

Kutsyk V. I.,
Ph.D., Associate Professor, Professor of the Department of Economics, Lviv University of Trade
and Economics, Lviv

Kozlova Y. I.,
Bachelor, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

US FOREIGN TRADE: STATE, STRUCTURE, DIRECTIONS AND TRENDS OF DEVELOPMENT

***Abstract.** This article analyzes the country's export and import, the economy of which is the most developed in the world. Comparison of goods and services import and export indices for the past years has been carried out. The state's current successes in the field of economy are shown. It has been investigated which goods are most exported by and imported to the United States. It is revealed that the great innovative potential, well-elaborated effective mechanisms of its functioning and the established institutional structure give the United States the opportunity to assert its positions in the world economy. As a result of the study, it was concluded that US leadership in the world economy is mainly provided by the superiority over other countries in terms of scale and wealth of the market, the degree of market structures development, the level of scientific and technical potential, a powerful and extensive system of world economic relations with other countries in terms of trade, investment and bank capital.*

Key words: export, import, innovative potential, institutional structure.

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2018-23-03>

Постановка проблеми. Оскільки США виступають явним світовим економічним лідером, всі події, зміни, покращення чи зрушення в структурі їх зовнішньоекономічних зв'язків так чи інакше впливають на стан світової економіки. Зважаючи на те,

що ситуація на світовому економічному ринку є неймовірно динамічною, потрібно постійно вивчати та досліджувати фактори, які дозволяють США залишатися світовим економічним лідером.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми розвитку найуспішнішої економіки світу досліджував ряд вітчизняних вчених та науковців, серед яких А. Шакіров, О. Дергачов, В. Корольов, О. Зарубінський, М. Білоусов, В. Ломакін, О. Михайлик, В. Мельник, Н. Науменко, В. Андрійчук, Ю. Попова та інші.

Постановка завдання. Проаналізувати структуру експорту та імпорту Сполучених Штатів Америки, порівняти ці показники з Україною. Дослідити особливості розвитку зовнішньоторговельних зв'язків країни, визначити ефективність політики уряду у сфері зовнішньої торгівлі за останні роки.

Виклад основного матеріалу дослідження. США посідають особливе місце у сучасній світовій економіці перш за все тому, що мають не тільки регіональне панамериканське лідерство, а й глобальне, яке випливає з їх високого технологічного рівня розвитку практично усіх галузей виробництва та сфери послуг. США є провідною державою світу за переважною більшістю економічних показників. У структурі виробництва цієї держави понад 45% випуску припадає на продукцію найновітніших технологій.

Зростання валового внутрішнього продукту США в другому кварталі 2018 року було максимальним за 4 роки. Про це свідчать дані Міністерства торгівлі США. Як зазначається, Міністерство торгівлі зберегло оцінку зростання ВВП у другому кварталі на рівні 4,2% в перерахунку на річні темпи. Президент Дональд Трамп говорить: ці цифри свідчать, що його підхід до економіки та відносин із партнерами працює. “Прогнозують, що ми досягнемо найшвидшого рівня зростання за останні 13 років. Можливо, одна з найбільших перемог у цьому звіті – торговий дефіцит – питання, яке дуже близьке до мого серця, тому що світ нас грабував – зменшився на понад 50 мільярдів доларів”.

Деякі економісти кажуть, що частково зростання ВВП можна пояснити стрибком експорту американських товарів через побоювання наслідків торговельної війни.

Країна має домінуючі позиції у зовнішній торгівлі. Її зовнішньоторговельний оборот вже зараз перевищує 1,5 трил. дол., тобто питома вага експорту США дорівнює 12,6% світового експорту.

На відміну від інших постіндустріальних держав, ця країна виступає потужним експортером сільськогосподарської продукції. Щорічно в США виробляється понад 400 млн т зерна, з яких майже половина експортується. США активно експортують продукцію аграрного сектора (соя, фрукти, кукурудза), споживчі товари (автомобілі, медикаменти), техніку (літаки, комп'ютери, телекомунікаційне обладнання, транзистори), промислову продукцію.

За обсягами експорту країна займає 3 місце у світі, поступаючись лише Китаю та Німеччині (Україна за обсягами експорту займає 52 місце в загальному рейтингу країн світу). До України США у листопаді 2017 року продали вдвічі більше, аніж купили, – експорт становить близько 200 мільйонів доларів США, імпорт з України – близько 100 мільйонів доларів США.

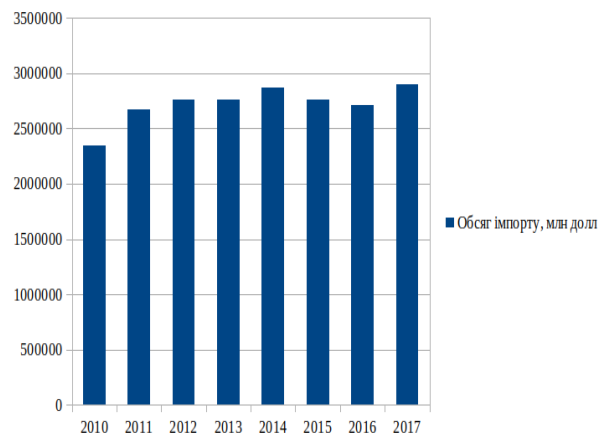
Таблиця 1

Обсяги експорту товарів та послуг США у 2010-2017 р.

Рік	Значення, млн дол.	Динаміка зміни, %
2010	1 852 335	16,66
2011	2 106 371	13,71
2012	2 198 182,3	4,36
2013	2 276 608	3,57
2014	2 373 648	4,26
2015	2 264 916	-4,58
2016	2 214 566	-2,22
2017	2 331 600	5,59

За даними таблиці можна зробити висновок про те, що обсяг експорту США з 2010 року по 2014 збільшувався, щороку знижуючи темпи зростання. В наступні два роки спостерігається зменшення експорту товарів та послуг, а в 2017 році – значне збільшення даного показника.

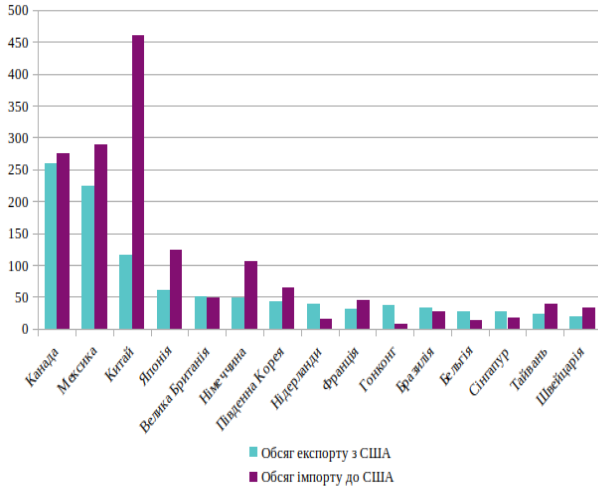
США виділяється також значними показниками геополітичного та природно-ресурсного потенціалів. З природних ресурсів найбільша питома вага (у вартісному відношенні) припадає на енергоресурси: нафту, вугілля, природний газ, уран. Близько 75% видобутку руд металів припадає на залізо та мідь. Проте до 50% потреб національної економіки у мінеральній сировині задовольняється за рахунок імпорту, це у першу чергу стосується виробництва хрому, марганцю, вольфраму, кобальту, рідкоземельних елементів. США є найбільшим у світі імпортером (Україна в даному рейтингу посідає 45 місце). Основними статтями імпорту США є: промислова продукція, споживчі товари, техніка, продукція сільського господарства.

Рис. 1. Обсяг імпорту товарів та послуг у США у 2010-2016 р.

Для того, щоб мати краще уявлення про важливість імпорту для США, розраховано показник імпортозалежності.

$$\text{Імпортозалежність} = (V_{\text{імп}} / \text{ВВП}) \times 100\% = (2\,735\,805 / 18\,624\,475) \times 100\% = 14,6\%.$$

Виходячи з даного розрахунку, можна зробити висновок про те, що країна є залежною від імпорту.

Це обумовлено тим, що вона потребує додаткової кількості взуття та одягу, ліків, кольорових металів та нафти (імпортує з Мексики, Канади і Венесуели, хоча велика кількість нафти видобувається і на території держави).

В економічній літературі нерідко відмічаються досить сильні позиції США щодо розвитку науково-технічного потенціалу. Щорічні витрати на наукоємні технології становлять у цій країні понад 160 млрд дол., що перевищує аналогічні витрати Великобританії, Німеччини, Франції та Японії разом узятих. У цій країні здійснюється пріоритет наукового фінансування на відповідні дослідно-конструкторські та прикладні розробки.

Країна виступає лідером щодо надання інформаційних послуг у світі, а американські компанії, за свідченням світових експертів, є найбільш конкурентоспроможними.

Природно, що такий напрямок розвитку економіки країни потребує притоку нової робочої сили. США має позитивне сальдо міграції, активно розвивається процес "відпливу розуму" з інших країн світу, який суттєво посилюється у 90-ті роки за часів президентства Білла Клінтона (узяти хоча б напрямком стимулювання міграції програмістів).

Варто зауважити, що більшість торгових партнерів США продають їм товарів значно більше, ніж купують. На рисунку можна краще візуалізувати дані таблиці.

Рис. 2. Обсяг експорту та імпорту США до різних країн світу станом на 01.12.2017 р., млрд дол.

Таблиця 2

Обсяг експорту та імпорту США до різних країн світу станом на 01.12.2017 р., млрд дол. [6]

Країна-торговельний партнер США	Обсяг експорту з США	Обсяг імпорту до США
Канада	259,2 (1 місце)	274,5 (3 місце)
Мексика	223,3 (2 місце)	289 (2 місце)
Китай	116,7 (3 місце)	461,1 (1 місце)
Японія	61,3 (4 місце)	124,6 (4 місце)
Велика Британія	51,5 (5 місце)	48,4
Німеччина	48,6	107 (5 місце)
Південна Корея	43,8	65,4
Нідерланди	38,6	15,9
Франція	30,9	44,4
Гонконг	36,7	7
Бразилія	33,7	27,1
Бельгія	27,6	13,8
Сінгапур	27,2	17,9
Тайвань	23,4	39
Швейцарія	19,7	32,8

Аналізуючи дані таблиці 5 та рисунка 2, можна зробити висновок про те, що ключовими торговими партнерами США є Канада, Китай, Мексика. Найбільше продукції США імпортують з Китаю, а експортують до Канади. Перше пояснюється низькими цінами на китайські товари, а друге зумовлено географічною близькістю держав.

Імпортують США машини, устаткування і транспортні засоби, мінеральні продукти, продукцію хімічної промисловості, метали, дорогоцінні метали і вироби з них, текстиль, текстильні вироби і взуття, продовольство і сільськогосподарську сировину.

Розглянемо особливості імпорту нафти. Незважаючи на те, що так звана “сланцева революція” дала можливість Сполученим Штатам Америки значно збільшити обсяг нафти, що видобувається всередині країни, ця держава була і залишається в числі світових лідерів з імпорту цього виду сировини, званої “чорним золотом”. У березні 2018 року США опинилися на першому місці в світі за обсягом видобутку нафти, випередивши Росію. Тоді американські нафтовики видобували 10,425 млн барелів нафти на добу.

Раніше Міжнародне енергетичне агентство (МЕА) попередило, що США готують “вибухове” зростання видобутку нафти за рахунок розробки сланцевих родовищ, де до 2025 року видобуток зросте в два рази – до 14,2 млн б/д. Цьому сприяє нинішнє зростання цін на “чорне золото”.

США експортують промислове обладнання, продукцію електронної промисловості, хімікати, кам'яне вугілля, кукурудзу, сою, пшеницю, військову техніку, озброєння тощо. Найдорожчими експортованими товарами з США є літаки, вертольоти (\$ 59,2 мільярди), нафтопродукти (\$ 57,3 мільярди), автомобілі (\$ 55,1 мільярди), газові турбіни (\$ 45,8 мільярди) й інтегральні схеми (\$ 38,3 мільярди).

Обсяг торгівлі між ЄС та США, включаючи експорт та імпорт, за підсумками 2017 року склав 631 мільярд євро, що становить 16,9 відсотка у загальній структурі зовнішньої торгівлі ЄС. Порівняно з попереднім роком частка США у зовнішній торгівлі блоку дещо знизилась – у 2016 році вона складала близько 18 відсотків.

Економіка Сполучених Штатів Америки є одним із вирішальних чинників змін у світовому господарстві. Масштабні зрушення в економіці США здатні істотно вплинути на економічну ситуацію в усьому світі. Роль Сполучених Штатів у глобальних потоках товарів, послуг, капіталу, робочої сили, знань дедалі зростає. Великий інноваційний потенціал, розвинуті ефективні механізми його функціонування, налагоджена інституційна структура дають США змогу утверджувати свої позиції в світовій економіці.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. В результаті проведеного аналізу зовнішньої торгівлі США можна сказати, що, незважаючи на ряд проблем, США займають провідне місце у світовій економіці, виробляючи найбільшу кількість товарів і послуг, лідируючи за більшістю абсолютних і відносних економічних показників.

США посідають перше місце у світі за обсягом промислового виробництва. На їх частку припадає

сьогодні близько половини світового експорту зерна. Динамічно розвивається сфера послуг, яка займає все більш важливе місце в експортній діяльності країни.

Лідерство США у світовій економіці забезпечується головним чином їх перевагою над іншими країнами за масштабами та багатством ринку, ступенем розвитку ринкових структур, рівнем науково-технічного потенціалу, потужною і розгалуженою системою світогосподарських зв'язків з іншими країнами по лінії торгівлі, інвестицій і банківського капіталу.

Сьогодні США перебувають у стадії економічного підйому, демонструючи зростання основних економічних показників своєї економіки.

Дослідження та аналіз економічного досвіду розвинутих країн дає можливість зрозуміти, що саме визначає їх успішність, і тим самим дає змогу застосувати вже практиковані прийоми та способи покращення національної економіки нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безкоштовні дані, статистика, аналіз, візуалізація та публікація (США) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://knoema.ru/>.
2. США у світовій економіці [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://readbookz.net/pbooks/book-37/ua/chapter-1933/>.
3. Рейтинг країн за обсягами імпорту [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_обсягами_імпорту.
4. Рейтинг країн за обсягами експорту [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Список_країн_за_обсягами_експорту.
5. Ворошко Т. Економіка США продовжує рости [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ukrainian.voanews.com/a/4502773.html>.
6. Ranking of the top trading partners of the United States for trade goods in 2017, by export value [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www-statista.com/statistics/186592/ranking-of-the-largest-trading-partners-for-us-exports-in-2010/>.

REFERENCES

1. Bezkoshtovni dani, statystyka, analiz, vizualizatsiia ta publikatsiia (SShA), available at : <https://knoema.ru/>.
2. SShA u svitovij ekonomitsi, available at : <http://readbookz.net/pbooks/book-37/ua/chapter-1933/>.
3. Rejtynh krain za obsiahamy importu, available at : https://uk.wikipedia.org/wiki/Spysok_krain_za_obsiahamy_importu.
4. Rejtynh krain za obsiahamy eksportu, available at : https://uk.wikipedia.org/wiki/Spysok_krain_za_obsiahamy_eksportu.
5. Vorozhko T. Ekonomika SShA prodovzhuie rosty, available at : <https://ukrainian.voanews.com/a/4502773.html>.
6. Ranking of the top trading partners of the United States for trade goods in 2017, by export value, available at : <https://www-statista.com/statistics/186592/ranking-of-the-largest-trading-partners-for-us-exports-in-2010/>.